

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

חיוב השמירה של השואל

הוא משעה שמקבל לשמור

ולכן כשהמשאיל שולח לו את השאלה, וניזוקה בדרך קודם שבאה ליד השואל, השואל פטור מלשלם.

ואפילו אם המשאיל שלח לו אותה ביד בנו או עבדו של השואל, או ביד שכירו ולקיטו של השואל, כי מאחר שלא אמר למשאיל שיקבל את הדבר על ידיהם, אינם יכולים להיכנס תחתיו לחיובו באחריות, כאילו נכנס לרשותו.

ואם שלח לשואל ביד שלוחו של השואל, כלומר ביד אדם שאמר לו השואל ללכת ולקבל את הדבר מהמשאיל, אבל למשאיל עצמו לא אמר השואל שישלח ביד אותו אדם. לדעת רב חסדא השואל חייב באחריות משעה ששלוחו מקבל, כאילו הוא עצמו קיבל. ולדעת רבה, מאחר שהשואל לא אמר למשאיל לתת לשלוחו, אינו מקבל אחריות בקבלת השליח, ואם ארע נזק בדרך השואל פטור.

וכשהשואל אומר למשאיל, שישלח לו את השאלה ביד אדם מסוים, משעה שאותו אדם מקבל את השאלה מהמשאיל, השואל מתחייב בשמירתו, ואם ניזוק בדרך, השואל חייב לשלם.

ואפילו אם המשאיל שלח לשואל ביד בנו או שלוחו או עבדו העברי של המשאיל, כי מאחר שעשה זאת על פי בקשת השואל, השואל מתחייב בשמירה משעה שהם מקבלים מהמשאיל.

אולם אם המשאיל עצמו מביא את הדבר לשואל, או שעבדו הכנעני [שידו כיד רבן] מביא את הדבר לשואל, כל זמן שהוא בידו או ביד עבדו, לא נכנס לאחריות השואל, ואם ניזוק השואל פטור מלשלם.

אמנם לדעת רב יש אופן שישלח לשואל [בהמה שביקש לשאול ממנו], ביד עבדו הכנעני, ותהיה אחריות הדרך על השואל. והוא, כשיאמר לו השואל, "הכישה במקל והיא תבא", כלומר שמקבל עליו את האחריות משעה שתצא מרשות המשאיל.

וי"מ שהדבר מועיל רק אם יוצאת לסמטא או לצידי רשות הרבים, אבל אם יוצאת לרשות הרבים, לא, כי כשהשואל קונה את הבהמה בשאלה באופן הזה, הרי זה כקונה אותה במשיכה, משום שיוצאת מרשות המשאיל על יד בקשת השואל, וקניין משיכה אינו מועיל ברשות הרבים.

וי"מ שהדבר מועיל גם אם הבהמה יוצאת לרשות הרבים, כי לעניין להתחייב באונסים, משיכה קונה גם ברשות הרבים.

ומאחר שהשואל מקבל אחריות משעה שיוצאת מרשות המשאיל, אין בהליכת עבדו של המשאיל עמה, כדי לפגום באחריות המשאיל, והשואל חייב, [ולכאורה מהטעם הזה, השואל יהיה חייב אפילו אם המשאיל עצמו הלך עם הבהמה]. וכתבו התוס', ששמואל חולק על הדין הזה, והלכה כשמואל, [ומכל מקום מסוגית הגמרא משמע, שאם הבהמה נכנסת מרשות המשאיל ישירות לרשות השואל, הכל מודים שכשהשואל אומר למשאיל, "הכישה במקל והיא תבוא", הוא מקבל עליו אחריות משעה שהבהמה יוצאת מרשות המשאיל].

המשאיל חפץ ורוצה לחזור בו

לדעת רב הונא, אין השואל קונה את החפץ לעניין שלא יוכל המשאיל לחזור בו, אלא משעה שמתחיל להשתמש בחפץ, אבל משיכתו אינו מועילה לכך, וכל זמן שלא התחיל השואל להשתמש, המשאיל יכול לחזור בו.

ולדעת רבי אמי ורבי אלעזר, השואל קונה את החפץ לכל זמן השאלה משעה שמשכו, ומשעה זו המשאיל אינו יכול לחזור בו.

גזבר שהשאיל חפץ של הקדש לאחרים

לדעת רבי אמי, מאחר שהגזבר נהנה מהחפץ של הקדש, שעל ידי השאלתו מחזיק לו השואל טובה, מעל הגזבר במה שנהנה, ומשלם את שווי טובת ההנאה הזו וחומשה להקדש, ומאחר שהגזבר התחייב להקדש דמי ההנאה הזו, יצאה ההנאה הזו של השימוש בחפץ לחולין, ולכן מותר לשואל להשתמש בו כל זמן השאלה.

ומבואר בתוס' שהסיבה שהגזבר משלם רק את טובת ההנאה, ולא את מה שנחסר החפץ בשימוש, כי טובת ההנאה מרובה מחסרון החפץ, אבל אם ישאיל דבר שנחסר בשימוש יותר ממה ששווה טובת הנאתו, ישלם מה שנחסר החפץ על ידי השימוש בו.

כן פירשו רש"י ור"י, אולם מתחילה פירש ר"י, שכשהגזבר משאיל חפץ של הקדש, יוצא כולו לחולין, ולא רק השתמשות בו בזמן השאלה, ולכן מותר לשואל להשתמש בו.

וכל זה לדעת רבי אמי, אבל לדעת רב הונא יש חילוק בין אם התחיל השואל להשתמש בחפץ או לא, שאם התחיל להשתמש בו, כבר זכה בו לזמן השאלה, ויתכן שהגזבר מעל כ"ל. אבל אם לא התחיל להשתמש בו, אסור לו להשתמש בו, אלא יחזיר אותו לגזבר, ולא ימעל, כי כל זמן שלא התחיל להשתמש בו, יכולים לחזור מהשאלה.

כתבו התוס', שאף לדעת רבי אלעזר, שתקנו קניין משיכה לשומרים, לא תקנו זאת אלא לעניין שהמשאיל אינו יכול לחזור בו משעה שהשואל מושך, אבל חיוב שמירה של השומרים להתחייב בנזקים ישנו אף בלא משיכה, כמו שמצינו [בדף פ',] שמי שבקשו ממנו לשמור, ואמר למבקש 'הנח לפני', דינו כשומר חנם, אף על פי שלא משך.

והתוי"ט הראה, שרש"י בדף צ"ד כתב, שהשומר יורד לשמירה במשיכה, ובאמת התוס' עצמם [בדף זה בד"ה כיון] גם כתבו כן, ויל"ע בזה. ומה שהוכיחו מדין שומר חנם שהניחו לפניו, אפשר שיש ליישב שהשומר קונה בקניין ארבע אמות וצ"ע.

קנין שכירות קרקע

כשם שקרקע נקנית בכסף בשטר וחזקה, כך שכירות קרקע נקנית בכסף שטר וחזקה.

דין גוזל חביצא דתמרי

חביצא דתמרי יש בו הרבה תמרים מדובקים יחד, ואם נמכר כולו כאחד, מקבלים עליו פחות, ממה שיקבלו עליו אם ימכרו כל תמר בפני עצמו, ומעתה יש חילוק בין גוזל חביצא דתמרי מהדיוט, לגוזלו מהקדש.

א. גזל מהדיוט. משלם כפי שוויו הפחות, כלומר כמו שהוא נמכר בבת אחת, ואין מחמירים עליו שישלם, כפי מה שיקבלו עליו, כשימכרו כל תמר בפני עצמו, ועניין זה נלמד ממה שנאמר לעניין תשלומי נזקי שן, "ובער בשדה אחר", שאין מדקדקים כמה היתה שווה הערוגה שאכלה הבהמה, אלא כמה פחת בכך ערכו של כל בית הסאה שהיתה בו הערוגה, שאין זה כשווי הערוגה בפני עצמה. וכשם שלעניין נזקי קרקע, אין מחמירים לשלם את הנזק כפי שהוא בפני עצמו, כך לעניין נזקי מטלטלים, אין להחמיר ולחייב את הגולן לשלם כפי שהיה נמכר כל תמר בפני עצמו.

ב. אבל גזל מהקדש. מחמירים עליו, שישלם כפי מה שהיה ההקדש מקבל עליו, אם היה מוכרו כל תמר בפני עצמו, ועל התשלום הזה יוסיף חומש.

מזיק הקדש

מדין התורה המזיק פטור לגמרי, שנאמר לעניין חיוב נזקים "רעהו", למעט הקדש, אולם חכמים אמרו שמשלם את הקרן, אבל פטור מחומש, משום שנאמר לעניין החומש, "כי יאכל", ללמד שאין חייב חומש, אלא כשנהנה מההקדש, אבל הזיקו ולא נהנה ממנו פטור מחומש, ואין כאן מעילה.

נהנה מהקדש והקדש לא חסר

גזבר שנטל אבן של הקדש, והניחה על פי חור בתקרה, [אף שלא חיברה בבניין], אם דר תחת האבן ונהנה ממנה, מעל, אף על פי שההקדש לא חסר בכך כלום, ולא יצאה האבן מרשות ההקדש, כי דין הקדש שונה מדין הדיוט, ומה שאמרו זה נהנה וזה אין חסר פטור מלשלם, אין זה אלא בנהנה מנכסי הדיוט, אבל נהנה מההקדש מעל בכל אופן.

נזק חבית קודם יום השוק

סבלים ששברו חבית יין של חנווני, שביום השוק נמכרת ב-5 זוז ובשאר ימות השנה ב-4 זוז:

אם באים לשלם קודם יום השוק הראשון, יכולים לשלם חבית יין כמו ששברו, כי כשיבוא יום השוק, יוכל למכור ב-5, ולא הפסיד כלום.

אבל אם כבר עבר יום השוק פעם אחת, יש חילוק בין יש לו יין אחר ולא מכרו, לאין לו יין אחר, שאם יש לו יין אחר ולא מכרו, יכולים לתת לו חבית יין כמו ששברו, ואם יאמר שיתנו לו 5, כי אם היתה החבית בידו היה מוכר אותה ומקבל 5, יאמרו לו שלא היה מוכר אותה, כמו שלא מכר את מה שהיה בידו.

אבל אם לא היה לו יין אחר, חייבים לשלם לו 5, ואינם יכולים לשלם חבית כמו ששברו, כי אומר להם, החבית שאתם רוצים לתת שווה עתה 4, ואם היתה שלי בידי ביום השוק הייתי מוכר, והיה בידי 5, ומכל מקום מנכים לו שכר טרחה, שהרי היה בטל ולא טרח למכור, ולפירוש הראשון ברש"י מנכים לו גם שכר כרזנייתא, [שאם היה מוכר בפועל, היה משלם שיכריזו שיש לו יין למכור], ולפירוש השני ברש"י מנכים לו גם שכר כרזנייתא, [שאם היה מוכר בפועל, היה משלם למנקב, שיעשה ברוז בחביתו].

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

[לתרומות ולהנצחות](#)

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

[להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום](#)

[להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום](#)